

PARLAMENT ČESKÉ REPUBLIKY
Poslanecká sněmovna
2007
V. volební období

254

Vládní návrh

na vydání

zákona, kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 97/1963 Sb., o mezinárodním právu soukromém a procesním, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 189/1994 Sb., o vyšších soudních úřednících, ve znění pozdějších předpisů a zákon č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů

ZÁKON

ze dne 2007,

kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 97/1963 Sb., o mezinárodním právu soukromém a procesním, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 189/1994 Sb., o vyšších soudních úřednících, ve znění pozdějších předpisů a zákon č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů

Parlament se usnesl na tomto zákoně České republiky:

ČÁST PRVNÍ

Změna občanského soudního řádu

Čl. I

Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění zákona č. 36/1967 Sb., zákona č. 158/1969 Sb., zákona č. 49/1973 Sb., zákona č. 20/1975 Sb., zákona č. 133/1982 Sb., zákon č. 180/1990 Sb., zákona č. 328/1991 Sb., zákona č. 519/1991 Sb., zákona č. 263/1992 Sb., zákona č. 24/1993 Sb., zákona č. 171/1993 Sb., zákona č. 283/1993 Sb., zákona č. 117/1994 Sb., zákona č. 152/1994 Sb., zákona č. 216/1994 Sb., zákona č. 84/1995 Sb., zákona č. 118/1995 Sb., zákona č. 160/1995 Sb., zákona č. 238/1995 Sb., zákona č. 247/1995 Sb., nálezu Ústavního soudu, vyhlášeného pod č. 31/1996 Sb., zákona č. 142/1996 Sb., nálezu Ústavního soudu, vyhlášeného pod č. 269/1996 Sb., zákona č. 202/1997 Sb., zákona č. 227/1997 Sb., zákona č. 15/1998 Sb., zákona č. 91/1998 Sb., zákona č. 165/1998 Sb., zákona č. 326/1999 Sb., zákona č. 360/1999 Sb., nálezu Ústavního soudu, vyhlášeného pod č. 2/2000 Sb., zákona č. 27/2000 Sb., zákona č. 30/2000 Sb., zákona č. 46/2000 Sb., zákona č. 105/2000 Sb., zákona č. 130/2000 Sb., zákona č. 155/2000 Sb., zákona č. 204/2000 Sb., zákona č. 220/2000 Sb., zákona č. 227/2000 Sb., zákona č. 367/2000 Sb., zákona č. 370/2000 Sb., zákona č. 120/2001 Sb., zákona č. 137/2001 Sb., zákona č. 231/2001 Sb., zákona č. 271/2001 Sb., nálezu Ústavního soudu, vyhlášeného pod č. 276/2001 Sb., zákona č. 317/2001 Sb., zákona č. 451/2001 Sb., zákona č. 491/2001 Sb., zákona č. 501/2001 Sb., zákona č. 151/2002 Sb., zákona č. 202/2002 Sb., zákona č. 226/2002 Sb., zákona č. 309/2002 Sb., zákona č. 320/2002 Sb., nálezu Ústavního soudu, vyhlášeného pod č. 476/2002 Sb., zákona č. 88/2003 Sb., zákona č. 120/2004 Sb., nálezu Ústavního soudu, vyhlášeného pod č. 153/2004 Sb., zákona č. 237/2004 Sb., zákona č. 257/2004 Sb., zákona č. 340/2004 Sb., zákona č. 436/2004 Sb., zákona č. 501/2004 Sb., zákona č. 554/2004 Sb., zákona č. 555/2004 Sb., zákona 628/2004 Sb., zákona č. 59/2005 Sb., zákona č. 170/2005 Sb., zákona č. 205/2005 Sb., zákona č. 216/2005 Sb., zákona č. 342/2005 Sb., zákona č. 377/2005 Sb., zákona č. 383/2005 Sb., zákona č. 413/2005 Sb., zákona č. 56/2006 Sb., zákona č. 57/2006 Sb., zákona č. 79/2006 Sb., zákona č. 112/2006 Sb., zákona č. 113/2006 Sb., zákona č. 115/2006 Sb., zákona č. 133/2006 Sb., zákona č. 134/2006 Sb., zákona č. 135/2006 Sb., zákona č. 189/2006 Sb., zákona č. 216/2006 Sb., zákona č. 233/2006 Sb., zákona č. 264/2006 Sb., zákona č. 267/2006 Sb., zákona č. 308/2006 Sb. a zákona č. 315/2006 Sb., se mění takto:

1. V § 42 se doplňuje odstavec 5, který zní:

„(5) V případě podání v elektronické podobě opatřeného zaručeným elektronickým podpisem založeným na kvalifikovaném certifikátu vydaném akreditovaným poskytovatelem certifikačních služeb se nevyžaduje doplnění podání předložením jeho originálu podle odstavce 3.“.

2. V § 114b odst. 2 větě první se za slova „platebním rozkazem“ vkládají slova „nebo elektronickým platebním rozkazem“ a na konci textu odstavce se doplňují slova „nebo elektronickému platebnímu rozkazu“.

3. V § 172 odst. 2 se písmeno a) zrušuje.
Dosavadní písmena b) a c) se označují jako písmena a) a b).

4. Za § 174 se vkládá nový § 174a, který včetně nadpisu zní:

„§ 174a

Elektronický platební rozkaz

(1) Soud vydá na návrh žalobce elektronický platební rozkaz, je-li návrh podán na elektronickém formuláři podepsaném zaručeným elektronickým podpisem žalobce a nepřevyšuje-li peněžité plnění požadované žalobcem částku 1 000 000 Kč.

(2) Ustanovení §172 až 174 platí obdobně.“.

5. V § 229 odst. 2 se za slova „(směnečný a šekový platební rozkaz)“ vkládají slova „nebo elektronický platební rozkaz“.

6. Na konci § 374a se tečka nahrazuje čárkou a doplňuje se písmeno e), které zní:

„e) vzor formuláře pro řízení podle § 174a odst. 1.“.

ČÁST DRUHÁ

Změna zákona o mezinárodním právu soukromém a procesním

Čl. II

V § 51 odst. 2 zákona č. 97/1963 Sb., o mezinárodním právu soukromém a procesním, se na konci textu písmene d) doplňují slova „nebo elektronickým platebním rozkazem“.

ČÁST TŘETÍ

Změna zákona o vyšších soudních úřednících

Čl. III

V § 9 odst. 1 písm. a) zákona č. 189/1994 Sb., o vyšších soudních úřednících, ve znění zákona č. 62/1999 Sb. a zákona č. 216/2005 Sb., se za slovo „rozkazu“ vkládají slova „nebo elektronického platebního rozkazu“.

ČÁST ČTVRTÁ

Změna zákona o soudních poplatcích

Čl. IV

V příloze k zákonu č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve znění zákona č. 271/1992 Sb., zákona č. 36/1995 Sb., zákona č. 255/2000 Sb., zákona č. 151/2002 Sb., zákona č. 115/2006 Sb. a zákona č. 159/2006 Sb., se za položku 1 vkládá nová položka 1a, která zní:

"Položka 1a

Za návrh na vydání elektronického platebního rozkazu, jehož předmětem je peněžité plnění

a) do částky 15 000 Kč včetně	Kč 300,-
b) v částce vyšší než 15 000 Kč	2% z této částky.“

ČÁST PÁTÁ

ÚČINNOST

Čl. V

Tento zákon nabývá účinnosti dnem 1. července 2008.

D ů v o d o v á z p r á v a

I. Obecná část

a) Zhodnocení platného právního stavu a odůvodnění hlavních principů navrhované právní úpravy; vysvětlení nezbytnosti navrhované právní úpravy v jejím celku

Předkládaná novela občanského soudního řádu spočívá v zavedení institutu elektronického platebního rozkazu. Navazuje na stávající rozkazní řízení, upravená v § 172 až § 175 občanského soudního řádu (dále jen „o. s. ř.“), která představují platební rozkaz (§ 172 a násl. o. s. ř.) a směnečný (šekový) platební rozkaz (§ 175 o. s. ř.). Jedná se o významné právní instrumenty, kterými jsou řešeny výlučně spory o peněžité pohledávky. Řízení je zkrácené, probíhá bez jednání, dokazování a bez slyšení žalovaného. Žalovaný však není možností ochrany zbaven, ta se pouze odsouvá do stádia po rozhodnutí, kdy je na žalovaném, zda se rozhodnutí vzepře podáním odporu (§ 172 odst. 1 o. s. ř.) či námitek (§ 175 odst. 1 o. s. ř.), nebo rozhodnutí akceptuje.

Platební rozkaz upravuje zákon jako formu rozhodnutí ve věci samé, aniž by samostatně upravoval zvláštní druh rozkazního řízení. Zatímco směnečný (šekový) platební rozkaz lze vydat jen na návrh, rozhodnutí o žalobě platebním rozkazem není příliš formální, neboť je na úvaze soudu, zda po splnění podmínek vydá platební rozkaz, nebo zda k projednání žaloby nařídí jednání. Soud v tomto případě není vázán návrhem žalobce na rozhodnutí sporu platebním rozkazem a zároveň jím může rozhodnout i bez návrhu žalobce.

Rozkazní řízení je podle platného právního řádu České republiky řízením zkráceným, přesto je stále ovládáno některými principy, které ve svém důsledku způsobují, že je řízení protahováno a zatěžuje nadbytečně soud a účastníky řízení. Vzhledem k vývoji právního prostředí EU lze očekávat sílící tlak na zjednodušení některých typů řízení a jejich automatizaci, která již v řadě evropských zemí (například v Rakousku a Německu) funguje.

Podle § 42 odst. 1 o. s. ř. je sice přípustné učinit každé podání, tedy i návrh na vydání platebního rozkazu či směnečného (šekového) platebního rozkazu, i v elektronické podobě, je však nutné podání následně ve lhůtě tří dnů písemně doplnit (§ 42 odst. 3 o. s. ř.), jinak soud k takovému podání nepřihlíží. Zákon přitom nerozlišuje mezi elektronickým návrhem opatřeným zaručeným elektronickým podpisem založeným na kvalifikovaném certifikátu vydaným akreditovaným poskytovatelem certifikačních služeb a prostým elektronickým návrhem. Výhoda elektronického podání je tak vždy podmíněna písemným doplněním. Je nutné podotknout, že v této oblasti není soudní praxe shodná. Zatímco některé soudy podání podepsaná zaručeným elektronickým podpisem přijímají jako originály, jiné soudy požadují doplnění tak, jak vyžaduje zákon. Ústavní soud svým rozhodnutím ze dne 24. 4. 2006 č.j. IV. ÚS 319/05 judikoval, že doplnění v třídní lhůtě není nutné, je-li návrh podepsán zaručeným elektronickým podpisem. K dosažení shody stavu úpravy uvedené v o. s. ř. s tímto rozhodnutím je tedy potřeba výslovně stanovit, že všechna podání opatřená zaručeným elektronickým podpisem mají účinky originálu.

Hlavní důvodem, proč je návrh zákona předkládán, je že v současné době lze pozorovat významný nárůst množství tzv. nesporných pohledávek, jejichž znakem je

především to, že o jejich existenci ani výši nepochybuje žádná ze stran a přesto jsou žalovány, a to z důvodu zajištění exekučního titulu a následné exekuce. Nejčastěji bývají tyto pohledávky žalovány právě prostřednictvím návrhu na vydání platebního rozkazu. V roce 2006 na okresních soudech bylo vydáno téměř 300 000 platebních rozkazů, odpor byl podán jen v necelých 37 000 případech. Z uvedeného vyplývá, že více než 88 % tvořily tzv. nesporné pohledávky. Mezi typické příklady nesporných pohledávek lze zařadit telekomunikační poplatky, platby za energie či spotřebitelské úvěry.

Počet spotřebitelských úvěrů v posledních pěti letech vzrostl podle statistiky trojnásobně. Spolu s dalším zadlužováním společnosti lze očekávat zvýšení počtu podaných žalob a návrhů na vydání platebního rozkazu a s tím související prodlužování doby, v níž soud rozhodne. Je proto třeba nalézt nový moderní způsob, který zabezpečí zrychlení soudního řízení a zároveň ulehčí práci soudu.

Elektronický platební rozkaz počítá se zavedením elektronického formuláře na elektronické adrese věcně a místně příslušného soudu, jehož vyplněním a odesláním žalobce podá návrh na vydání platebního rozkazu. Proces bude zabezpečen tak, aby se zamezilo úniku informací a nedošlo ke zneužití. K tomu bude rovněž sloužit uznávaný elektronický podpis, který bude podmínkou podání návrhu.

Základními charakteristickými rysy elektronického platebního rozkazu je:

- rychlost (pravomocné rozhodnutí soudu do jednoho měsíce),
- dálkový přístup (prostřednictvím internetu s využitím elektronického podpisu),
- odbřemenění soudů (administrativní úkony soudu vykonává operační systém),
- účinky ex ante (pozitivní dopad na platební morálku ve společnosti).

Formulář bude nastaven tak, že nebude možno bez řádného vyplnění formulář vůbec odeslat, čímž se zamezuje odeslání neúplných formulářů. Vzor a pokyny k vyplnění bude možné stáhnout i na stránkách Ministerstva spravedlnosti.

Pro žalobce přinese institut elektronického platebního rozkazu řadu výhod, mezi nejdůležitější patří:

- podání na základě vyplnění elektronického formuláře,
- zrychlení komunikace se soudem,
- rychlé rozhodnutí soudu a získání exekučního titulu,
- nižší náklady,
- možnost sledovat elektronicky průběh řízení.

Elektronický platební rozkaz, stejně tak jako nově i písemný platební rozkaz, lze vydat ve všech pracovněprávních sporech narozdíl od současné právní úpravy, která umožňuje vydat platební rozkaz jen v případě uplatnění nároků zaměstnance na pracovní odměnu vůči zaměstnavateli.

Elektronický platební rozkaz je třeba žalovanému doručit do vlastních rukou, náhradní doručení je vyloučeno. Žalovaný má možnost obrany, ve lhůtě patnácti dnů ode dne doručení

elektronického platebního rozkazu, podat odpor. V takovém případě soud platební rozkaz zruší a stejně jako v případě, kdy se nepodařilo platební rozkaz doručit, nařídí jednání.

V opačném případě, není-li odpor podán, má elektronický platební rozkaz účinky pravomocného rozsudku, stejně tak jako dnešní platební rozkaz.

Institut elektronického platebního rozkazu funguje v řadě evropských zemí, např. v Německu či Rakousku. Systém se osvědčil a stal se běžnou součástí tamější justice. Zároveň přinesl zrychlení soudního řízení v případě nesporných pohledávek, u kterých není pochyb o existenci ani výši nároku. Česká justice tak přebírá funkční institut, elektronický platební rozkaz bude fungovat na stejných principech jako v uvedených zemích. V Německu se návrh i odpor se podává na standardizovaném formuláři, který umožňuje počítačové zpracování, doručuje se dvakrát, což vyplývá z možnosti náhradního doručení. V Rakousku se též návrh podává na standardizovaném formuláři, který umožňuje počítačové zpracování, řízení je možné výlučně o peněžitých pohledávkách, jejichž výše nepřesahuje 30 000,- €.

Co se stávající formy rozkazního řízení týče, nadále se rovněž počítá s jejím zachováním ve smyslu úpravy podle § 172 – 175 o. s. ř. Vedle elektronického platebního rozkazu bude tedy paralelně existovat i písemný platební rozkaz a směnečný (šekový) platební rozkaz, které budou fungovat stejně jako v současné době. Bude na volbě žalobce, který ze způsobů použije, aby se domohl svého práva. Navíc může platební rozkaz soud vydat i na základě svého uvážení, bez návrhu žalobce, a vyloučení této možnosti by nepřineslo zkrácení soudního řízení.

Dalším a neméně důležitým důvodem předložení návrhu zákona, kterým se zavádí institut elektronického platebního rozkazu, je elektronizace justice. S přípravou vyslovila souhlas vláda ČR usneseními č. 1652/2005 a 1390/2006.

Smyslem elektronizace justice je zejména:

- zvýšení průchodnosti české justice;
- snížení doby vyřizování soudních případů;
- zefektivnění spolupráce v rámci resortu i mimo něj (např. s Policií ČR); zlepšení komunikace veřejnosti s justicí;
- zavedení elektronického soudního spisu, který bude postupně zaváděn od roku 2008, dovršení elektronizace justice se předpokládá v roce 2009.

Institut elektronického platebního rozkazu lze chápat jako první část elektronizace justice, např. spolu s insolvenčním rejstříkem. Zavedení bude znamenat první krok, který připraví českou justici i veřejnost na elektronizaci.

b) Zhodnocení platného právního stavu a dopadů navrhovaného řešení ve vztahu k rovnosti mužů a žen

Platný právní stav a navrhovaná právní úprava nemají vliv na rovné postavení mužů a žen.

c) Zhodnocení souladu navrhované právní úpravy s ústavním pořádkem České republiky, s mezinárodními smlouvami a její slučitelnost s akty práva Evropské unie

Navrhovaná právní úprava je v souladu s ústavním pořádkem České republiky a mezinárodními smlouvami, kterými je Česká republika vázána, akty práva Evropské unie se na oblast upravenou navrhovaným zákonem nevztahují.

d) Předpokládaný finanční a hospodářský dosah navrhované právní úpravy na státní rozpočet, ostatní veřejné rozpočty, hospodářské subjekty, zejména na malé a střední podnikatele

Navrhovaná úprava si vyžádá náklady na úpravu informačního systému ISAS popř. ISVKS. Celkově by tyto náklady neměly převyšovat částku 3 mil. Kč. Finanční náklady související s výše uvedenou právní úpravou budou financovány v rámci schváleného rozpočtu kapitoly 336 - Ministerstva spravedlnosti na příslušný rok.

Institut elektronického platebního rozkazu bude mít pozitivní vliv na hospodářské subjekty a podnikatelské prostředí, neboť dojde k urychlení soudního řízení v případech nesporných pohledávek a tím k rychlejšímu získání exekučního titulu pro oprávněného.

e) Předpokládané sociální dopady

Navrhovaná právní úprava nepřinese negativní sociální dopady.

f) Předpokládané dopady na životní prostředí

Navrhovaná právní úprava nemá vliv na životní prostředí.

II. Zvláštní část

K čl. I:

K bodu 1

Podání podepsané zaručeným elektronickým podpisem podle § 11 odst. 1 zákona č. 227/2000 Sb., o elektronickém podpisu a o změně některých dalších zákonů (zákon o elektronickém podpisu), ve znění pozdějších předpisů, se považuje za originál a není potřeba jej ve lhůtě 3 dnů dokládat písemným vyhotovením.

K bodu 2

Usnesení podle § 114b o. s. ř. lze vydat i v případě, že soud rozhodl o věci elektronickým platebním rozkazem.

K bodu 3

Z důvodu umožnění vydávat (elektronické) platební rozkazy v co nejširším počtu věcí a z důvodu sjednocení právní úpravy platebního rozkazu a elektronického platebního rozkazu se ruší omezení vydávání platebních rozkazů pro senátní věci. Nadále bude možné v senátních věcech vydávat platební rozkazy i elektronické platební rozkazy.

K bodu 4

Ustanovení § 174a stanoví podmínky, za kterých může být elektronický platební rozkaz vydán. Určuje se povinnost, aby každý návrh na vydání elektronického platebního rozkazu byl podán na elektronickém formuláři a byl podepsán zaručeným elektronickým podpisem. Peněžité plnění požadované žalobcem nesmí přesahovat 1 000 000,- Kč.

Ustanovení § 172 až § 174 o. s. ř., která platí pro písemný platební rozkaz, se pro elektronický použijí obdobně.

K bodu 5

Žalobou pro zmatečnost může účastník napadnout také pravomocný elektronický platební rozkaz za podmínek uvedených v § 229 odst. 2 o. s. ř.

K bodu 6

Stanoví se zmocnění vydat vzor elektronického formuláře pro podání návrhu na vydání elektronického platebního rozkazu ve formě vyhlášky Ministerstva spravedlnosti.

K čl. II

Jistotu za náklady řízení nelze uložit cizinci, který se domáhá rozhodnutí o majetkovém právu, je-li věc vyřizována elektronickým platebním rozkazem.

K čl. III

Stejně tak jako dnes mohou vyšší soudní úředníci rozhodovat o platebních rozkazech, budou moci rozhodovat i o elektronických platebních rozkazech.

K čl. IV

Soudní poplatek za podání návrhu na vydání elektronického platebního rozkazu činí polovinu soudního poplatku za návrh na zahájení občanského soudního řízení. Zvýhodnění má sloužit tomu, aby byl institut elektronického platebního rozkazu hojně využíván a záměr, jaký předkládaný návrh má, tj. obřemenit soudy, bude naplněn.

Poloviční soudní poplatek také zohledňuje skutečnost, že žalobce musí být vybaven uznávaným elektronickým podpisem.

K čl. V

Navrhuje se nabytí účinnosti zákona od 1. července 2008.

V Praze dne 18. června 2007

předseda vlády v. r.

ministr spravedlnosti v. r.